

TÜRKİYE İŞ GÜCÜ PİYASASI, İŞGÜCÜ TALEBİ VE MESLEK YÜKSEKOKULLARININ MEVCUT PROGRAMLARININ BU TALEBİ KARŞILAMA DÜZEYİ (DOĞU MARMARA ÖRNEĞİ)

Kartal TÜRK¹ Süleyman BAKKAL²

ÖZET

Türkiye’de nüfus artış hızının yüksek, fakat işgücünün nitelik olarak yetersiz olması, sermaye birikiminin ve yatırımların istenilen düzeyde gerçekleştirilememesi, siyasi ve ekonomik istikrarsızlıklar, rekabet ortamının ortaya çıkardığı nitelikli işgücü ihtiyacı gibi birçok neden işsizlik ve istihdamın sorun olarak baş göstermesine neden olmaktadır. Bu nedenle, Türkiye’de istihdamın yapısının sağlıklı olarak belirlenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Günümüzde tüm dünya yeni gelişmelere ve teknolojik değişimlere uyum sağlama sorunuyla karşı karşıyadır. Yeni gelişmeler işgücü piyasasını da etkilemekte, nitelikli işgücü ihtiyacı artmaktadır. Son on yıllarda, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler gibi ülkemizde de temel sorunlardan biri işsizlik ve genç işsizliğidir. Ancak işsizliğin yanında nitelikli işgücü ihtiyacı da sorunun bir başka boyutudur. Son dönemde, özellikle meslek eğitimi veren meslek yüksekokullarının sayısında önemli artışlar olmuş, yurdun her yanında yeni meslek yüksekokulları açılmıştır.

Bu çalışmada Doğu Marmara’daki (*Bursa, Bilecik, Kocaeli, Yalova ve Sakarya*) Meslek Yüksek Okullarının Bölüm ve program bazlı yapısı ele alınarak sektörün iş gücü talebi ile meslek yüksekokullarının programlarının yapısal olarak örtüşüp örtüşmediği incelenecektir.

Bu çalışmanın amacı Türkiye’deki iş gücü piyasa yapısını, iş gücü piyasanın dağılımını ve buna bağlı olarak sektör el bazda piyasanın iş gücü talebi ve bu talebin yapısı incelemektir. Sektörlerin ihtiyaç ve talepleri değerlendirildikten sonra iş gücü piyasasına ara kademedede nitelikli iş gücü yetiştiren meslek yüksekokullarının programları ele alınacaktır. İşgücü piyasasının ihtiyacı ile bu piyasanın tedarikçisi niteliği taşıyan meslek yüksekokul programları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı değerlendirilecektir. Mevcut durum analizi yapıldıktan sonra iş gücü piyasanın gelişimi ve yüksekokul mezunlarının istihdamı ile ilgili görüş ve çözüm önerileri sunulmaya çalışılacaktır.

Bu çalışma sonucunda Doğu Marmara’da ki Bilecik Şeyh Edebali, Bursa Uludağ Kocaeli, Sakarya ve Yalova üniversitelerindeki Meslek Yüksek Okulları ve programları incelenmiş ve hangi programların ağırlıkta olduğu tespit edilmiştir.

Buna bağlı olarak başlıca öne çıkan programlar arasında, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programının 27 farklı Meslek Yüksekokulu’nda, Makine programının 18 farklı Meslek Yüksekokulu’nda, Bilgisayar Programcılığı ve İşletme Yönetimi programlarının 17 farklı Meslek Yüksekokulu’nda, Dış Ticaret programının 14 farklı Meslek Yüksekokulu’nda, Gıda Teknolojisi ve Pazarlama programlarının 12 farklı Meslek Yüksekokulu’nda bulunduğu tespit edilmiştir. Bu analiz yapıldıktan sonra piyasanın iş gücü talebi ele alınmış ve meslek yüksekokullarının ilgili programları ile bu talep arasındaki ilişki incelenmiştir. Türkiye’de en çok açık iş belirtilen mesleklerden ilk on meslek grubu olarak, Makineci(dikişçi), Beden işçisi, Güvenlik görevlisi, Garson, Temizlik görevlisi, Ortacı, Gaz altı kaynakçısı, Satış danışmanı, Pazarlamacı, Çağrı merkezi görevlisi yer almaktadır. Çalışmada Doğu Marmara’daki Üniversitelerimizin Meslek Yüksek Okullarındaki bölümler ile sektörlerin ve bölgenin ihtiyacı olan meslekler ele alınmış ve birçok bölümün piyasada ihtiyaç duyulmayan alanlarda olduğu bulgusu elde edilmiştir. Bölgede ve ülke genelinde en çok açık veren ilk üç sıradaki mesleklerin genellikle beden işçisi olduğu ve mesleğin belirli bir eğitim ve beceri istemediği tespit edilmiştir. Bir diğer bulguda işverenlerin yeterli beceri ve niteliğe sahip eleman bulamamaktan şikâyetçi olmasıdır.

Bu durumda ilk akla gelen çözümün aslında basit olduğu ve öncelikle Mesleki Eğitim veren Yüksekokulların programlarının, piyasaların işgücü ihtiyaçları ve beklentileri doğrultusunda yeniden şekillendirilmesi, bunun yanında piyasanın talep ettiği becerikli işgücü için mevcut laboratuvar koşullarının iyileştirilmesi gerektiği ya da bu anlamdaki kapasitenin artırılması gerektiği söylenebilir. Bir başka çözüm olarak da, yakın zamanda Sakarya Üniversitesi tarafından hayata geçirilen ve başarıyla uygulanan 3+1 Mesleki Uygulamalı eğitim modelinin bir yöntem olarak tüm Meslek Yüksek Okulları’nda uygulamaya konulması gündeme getirilebilir.

Anahtar Sözcükler: İş Gücü Piyasası, İstihdam, Nitelikli İnsan Kaynağı

¹ Öğr. Gör., Sakarya Üniversitesi Ali Fuat Cebesoy MYO, kturk@sakarya.edu.tr

² Öğr. Gör., Sakarya Üniversitesi Ali Fuat Cebesoy MYO, sbakkal@sakarya.edu.tr

TURKEY LABOR MARKET, DEMAND AGAINST THIS LEVEL OF THE CURRENT PROGRAM OF LABOR DEMAND AND VOCATIONAL SCHOOL (EAST MARMARA EXAMPLE)

ABSTRACT

High population growth rate in Turkey, but is insufficient in quality of labor, failure to achieve the desired level of capital accumulation and investment, political and economic instability, such as skilled labor needs posed by the competitive environment causing the outbreak many reasons for the problem of unemployment and employment. Therefore, it is necessary to determine the structure of employment in Turkey as healthy and evaluation. Today the whole world is faced with the problem of adapting to new developments and technological change. New developments affect the labor market is increasing the need for skilled labor. In the last decade, one of the main problems in our country as developed and developing countries is unemployment and youth unemployment. However, the next qualified workforce is another dimension of the problem of unemployment. Recently, especially in vocational education vocational schools that have been significant increases in the number of new vocational schools were opened all over the country. In this study, the Eastern Marmara (Istanbul, Istanbul, Kocaeli, Yalova and Sakarya) Vocational schools of the department and program-based structure of the program of vocational schools with the labor demand of the industry by taking will examine whether structural overlaps.

The purpose of the labor market structure in Turkey, this study is the distribution of the labor market and, consequently, the sector's labor market demand in the hand and examine the structure of the demand base. After sector needs and demands of the labor market to assess intermediate stages qualified workforce training programs in vocational schools will be discussed. With the nature of these markets with the supplier needs of the labor market vocational school program will assess whether there is a significant correlation between. After the opinion on the current situation analysis of the development of the labor market, employment and college graduates and solutions attempted to present. As a result of this study that Bilecik- Seyh Edebalı East Marmara Uludag-Bursa , Kocaeli, Sakarya and examined vocational schools and university programs in Yalova and which programs have been found to have weight . In between , depending on the main outstanding programs, Accounting and Taxation program of 27 different Vocational School , Machine program of 18 different Vocational College , Computer Programming and Management program of 17 different Vocational College of Foreign Trade program 14 different Vocational School ' in the , it was determined that Food Technology and Vocational School located in 12 different marketing programs. Labor market demand after this analysis were discussed and related programs of vocational colleges and investigates the relationship between the demand. Turkey has the most vacancies listed occupations of the first ten professional mechanic (sewer) body workers, security guards, waiters, cleaning staff, participles, gas metal arc welder, sales consultant, marketer, is located in the call center worker. Occupations with the needs of our university in the eastern part in vocational high servant of Marmara in the study were discussed, and obtained the finding that the market is not needed in the areas of many parts. Across regions and countries where it is most obvious that the general body of the worker was found that the first three ranks of the profession and the profession of a certain education and skills do not. Find members with the necessary skills and qualifications that employers

In this case, the solution comes to mind first is actually simple and priorities of the program of the College providing vocational training, re- shaping the needs and expectations of the labor markets , which as well as demanded by the market need to improve the existing laboratory conditions for skilled labor or said that the need to increase the capacity in this respect.

Another solution as recently implemented by the Sakarya University and successfully implemented all Job 3 + 1 professional practical training model as a method of implementation may be brought in the High Schools.

Keywords: Labor Markets, Employment, Skilled Human Resources

GİRİŞ

Türkiye’de iş gücü piyasa yapısı ve sektörlerin iş gücü talebine uygun olarak mesleki eğitimin planlanması ve yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Buna bağlı olarak mesleki eğitimde üniversite- sektör işbirliği, teknolojik değişikliklerin gösterdiği hız nedeniyle gittikçe artan bir öneme sahiptir.

Bu nedenle ülkemizde, ister üniversite çatısı altında, ister ortaöğretim kapsamında olsun, mesleki eğitimin geliştirilmesi konusunda gösterilen çabalar olumludur ancak yetersizdir. Bu gerçekten hareketle ve Avrupa Birliği’ne uyum süreci kapsamında, gerek ortaöğretim kurumlarının gerekse üniversitelerin, bölümlerinin oluşumu, derslerin belirlenmesi ve ders içeriklerinin düzenlemeleri yeniden yapılandırılmıştır. Bunun yanında geliştirilen projeler bazında mesleki eğitimde nitelik ve niceliği arttırıcı yönde çalışmalar yaptığı gözlemlenmektedir. Bu çabalardan en dikkat çekici olan ise; sektör-üniversite işbirliğidir.

Ancak, bu konuda yalnızca özel sektör değerlendirilmemeli, kamu sektörü de dikkate alınmalıdır. Üniversite- sektör işbirliğinin temelinde, ortaöğretim kurumlarından başlayan mesleki eğitimin niteliği ilk adımı oluşturur ve sektörün gereksinim duyduğu işgücü profili ortaöğretim kurumlarında şekillenir.

Üniversitede ise ara insan gücü yetiştiren meslek yüksekokulları aracılığı ile daha bilinçli bir temele oturur. Üniversite eğitiminde verilen teorik ipuçları, büyük ölçüde uygulama olanağı sağlanarak öğrencilerle sektörün bütünleşmesini ve sonuçta meslek ile uyumlu istihdamı gerçekleştirir. Ayrıca sektör ihtiyaçlarının ne olduğu ve işgücü niteliğinin belirlenmesinde, üniversitenin lokomotif özelliği unutulmamalıdır. Bu nedenle sektörden gelen istekler ayrıntılı bir şekilde gözden geçirilmeli, değerlendirilmeli ve “Bölge- İl İşgücü Piyasası İhtiyaç Analizi Raporu” hazırlanarak sektörün ihtiyaçlarına cevap verilmelidir.

Bu çalışma da sektörün yapısını ele aldıktan sonra işgücü talebini ve bu talebin yapısını inceleyerek bölgedeki meslek yüksek okullarının mevcut talebi karşılamadaki yetkinliği incelenecektir.

1. İşgücü Piyasası ve Yapısı

İş gücü, “bir ülkedeki emek arzını insan sayısı yönünden ifade eden kavramdır”. Başka bir tanımlama ile “bir ülkedeki nüfusun üretici durumda bulunan yani ekonomik faaliyete katılan kısmıdır”. Diğer bir tanımlama ile işgücü, “nüfusun ekonomik etkinliği olan bölümüdür” (Bekiroğlu, 2010). Kısa bir tanımlama ile “iktisaden faal durumda olan nüfus” veya “aktif nüfus” şeklinde de tanımlanmaktadır (Bekiroğlu, 2010)

Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK) işgücünü, “istihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu tüm nüfus” diye tanımlamıştır.

1.1 İş Gücü Piyasası

İş gücü piyasası, üretim faktörlerinden olan emeğin alınıp satıldığı bir faktör piyasasıdır. Ancak emeğin, mal piyasalarındaki gibi alınıp satıldığı düşünülmemelidir. İş gücü piyasalarının diğer piyasalardan farklı kılınmasını gerektirecek en büyük etken insan unsurunu içeriyor olmasıdır. İş gücü piyasası geniş anlamı ile “toplam emek arzı” ve “talebini” içermektedir.

Emek arz ve talebinin kesiştiği nokta iş gücü piyasasında dengeyi ifade etmektedir. Emek arzının emek talebini aştığı durum ise işsizliği oluşacaktır. Oluşan bu dengesizlik toplumu hem ekonomik hem de sosyal açıdan mağdur edecektir.

Dolayısıyla iş gücü piyasasındaki dengesizlik sadece “ekonomik etki” değil aynı zamanda “sosyal ve kültürel etkiler” de oluşturacaktır.

1.2. İşgücü Piyasasının Yapısal Özellikleri

Türkiye’de işgücü piyasası, hızlı nüfus artışına bağlı olarak ortaya çıkan güçlü işgücü arzı, düşük istihdam oranları, azalan işgücüne katılım, yüksek işsizlik oranları, istihdamın yaygın olarak küçük ölçekli işletmelerde olması ve farklı ücret düzeyleri ile karakterize edilmektedir (Bekiroğlu, 2010).

Türkiye işgücü piyasasının, bu karakteristik özelliklerinin ardında bazı önemli yapısal nedenler olduğu görülmektedir.

Bunlar ana hatları ile,

- Nüfus artış hızına bağlı büyüyen genç nüfus,
- Kadın işgücüne katılımın düşük olması nedeniyle genel işgücüne katılım oranlarının düşük seyretmesi,
- Okur-yazar olmayanlar dahil olmak üzere lise altı eğitimlilerin toplam işgücünün yarısından fazlasını oluşturması,
- İstihdamın sektör el dağılımında tarım sektörünün payının yüksek olması ve Kayıt dışılığın yaygın olması ve
- Birçok ülkede istihdam oranı yüzde 50’lerin üstündeyken, bizde hala söz konusu oranın yüzde 40’lar düzeyinde seyretmesi şeklinde ortaya konabilir.

Tablo 1 : Mesleklere Göre Açık İş Dağılımı 2014 (%)

	TÜRKİYE	BURSA	KOCAELİ	SAKARYA	YALOVA	BİLECİK
Makineci (Dikiş)	6,5	6,6	2,5	8,6	14,1	
Beden İşçisi (Genel)	5,4	8,3	12,9	16,5		10,7
Garson (Servis Elemanı)	3,3	2,2	2	2,11	4	
Satış Danışmanı	3	1,7	1,3		1,6	
Temizlik Görevlisi	2	1,2	1,6		2,7	
Güvenlik Görevlisi	1,9		4,3			
Şoför-Yük Taşıma	1,8		1,1	1,33		
Gaz Altı Kaynakçısı	1,6	1,5	3,8		3,2	
Depo Hamalı	1,5					
Çağrı Merkezi Görevlisi	1,4			2,4		
Tekstil Terbiye İşçisi		6,6				
Dokuma Makineleri Operatörü /Dokumacı		3,8				
Süthane İşçisi		3,3				
Gaz Altı Kaynakçısı			3,8	4,2		3,3
Ambalajcı (El İle)			3,1			
Proses İşçisi			2,8			
Kablo Ağı Bantlama Elemanı				11,2		
Beden İşçisi (İnşaat)				6,4		
Otomotiv Montajcısı				3,6		
Model Makineci(Dokuma Hazır Giyim ve Ev Tekstili					7,4	
Metal Mamullar Montaj İşçisi					5,6	
Plastik Boru İmal İşçisi					4	
Seramik İşçisi						5,7
Seramik Fırın İşçisi(Karo)						5,2
Kalite Kontrolcü						4,8
Mermer İşçisi						4,4

Kaynak: İş-Kur Verilerinden Derlenerek Hazırlanmıştır

Türkiye'deki mesleklere göre açık iş dağılımında ilk on meslek grubu Tablo yardımıyla incelediğimizde, Makineci (Dikiş), Beden İşçisi (Genel), Garson (Servis Elemanı), Satış Danışmanı, Temizlik Görevlisi, Güvenlik Görevlisi, Şoför-Yük Taşıma, Gaz Altı Kaynakçısı, Depo Hamalı, Çağrı Merkezi Görevlisi olarak ortaya çıkmaktadır.

Doğu Marmara'da ise bu dağılım iller bazında farklılık göstermektedir. Bu ilk on meslekteki açık iş dağılımı Türkiye oranlarını iller bazında vermemektedir. Örneğin makineci (dikişçi) açığı Türkiye ortalaması %6,5 olarak gerçekleşirken, Bilecik'te açık yokken Yalova'da Türkiye ortalamasının iki katından bile fazla %14.1'dir. Çağrı merkezi görevlisi açığı Türkiye'de %1,4 olarak gerçekleşirken, Sakarya'da %2,4 olarak gerçekleşmiş, diğer illerde ise açık yoktur. Bunun yanında her ilin Türkiye genel görünümünden farklı işgücü açığı da mevcuttur.

Sakarya'da Kablo Ağı Bantlama Elemanı açığı %11,6 Yalova'da Model Makineci(Dokuma Hazır Giyim ve Ev Tekstili) %7,4 Bilecik'te Keramik İşçisi %5,7 Keramik Fırın İşçisi(Karo) %5,2 işgücü açığı vermektedir.

Tablo 2: Açık İşlerde İstenilen Eğitim Durumu, 2014 (%)

	TÜRKİYE	BURSA	KOCAELİ	SAKARYA	YALOVA	BİLECİK
Farketmez	38,2	37,4	35,6	45	62,7	73,7
Lise Altı	24,9	32,5	24,9	23	15,5	5,1
Genel Lise	15,5	9,6	10,4	11	12,8	3,8
Meslek Lisesi	8,9	9,8	17,6	14	5,3	11,6
Lisans	6,5	5,1	6,2	4	2	3,1
M.Y.O	3,4	3,4	3,9	2	0,5	2,4

Kaynak: İş-Kur Verilerinden Derlenerek Hazırlanmıştır

Türkiye'deki mesleklere göre açık iş dağılımında ilk on meslek grubu Makineci (Dikiş), Beden İşçisi (Genel), Garson (Servis Elemanı), Satış Danışmanı, Temizlik Görevlisi, Güvenlik Görevlisi, Şoför-Yük Taşıma, Gaz Altı Kaynakçısı, Depo Hamalı, Çağrı Merkezi Görevlisi şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Bu mesleklerin karşılığında gerekli eğitim talebinde eğitimli olup olmamasının oranı (Tablo 2) %38,2 olarak görülmektedir. Bu durumun nedeni beden gücüne dayalı işlerin olması olarak açıklanabilir.

Meslek yüksekokullarından mezun olan öğrencilerin talebinde ise 3,4 lük bir talep gözlenmekte bu durum da bu okullardan mezunların mevcut açık işler ile ilgili olarak yeterince talep edilmediği gözlenmektedir. Ancak AB uyum yasaları çerçevesinde meslekler ve mesleki eğitim kriterleri açısından bu durum kabul edilemez ve sürdürülemez bir tablo oluşturmaktadır.

Bir diğer konu ise son yıllarda yaşanan meslek kazalarının artışına bağlı olarak mesleki eğitimin önemi ortaya çıkmaktadır. Bir başka konu ise kalite ve standartların yakalanması ve markalaşma sürecinde eğitilmiş ve kalifiye eleman eksikliğidir.

Tablo 3: Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

	TÜRKİYE	BURSA	KOCAELİ	SAKARYA	YALOVA	BİLECİK
Makineci (Dikiş)	5,7	6,8	2,5	3	14,1	
Garson (Servis Elemanı)	3,3				4	7
Satış Danışmanı	2,6					
Beden İşçisi (Genel)	2,5			8,9		
Güvenlik Görevlisi	2		3,9			
Dokuma Makineleri Operatörü /Dokumacı		2,7				
Dikiş Makinesi Operatörü-Kumaş		3,7				
Temizlik İşçisi		4,2				
Gaz Altı Kaynakçısı		5,3	6,6	8,2		
Elektrik Teknisyeni			3,9			
Bahçıvan			1,9			
Kablo Ağı Bantlama Elemanı				9,5		
Beden İşçisi (İnşaat)				4,6		
Model Makineci(Dokuma Hazır Giyim ve Ev Tekstili					7,4	
Metal Mamullar Montaj İşçisi					5,6	
Plastik Boru İmal İşçisi					4	
Seramik İşçisi						16
Porselen ve Seramik Eşyası İmal İşçisi						11
Mermer İşçisi						12
Kaynakçı(Oksijen ve Elektrik)						4

Kaynak: İş-Kur Verilerinden Derlenerek Hazırlanmıştır

Temininde güçlük çekilen mesleklerde (Tablo 3) Türkiye genelinde makineci (dikişçi) %5,7 iken Bilecik'te talep yokken diğer illerimizde talep mevcut olup Yalova'da bu oran %14,1 ile Türkiye ortalamasının üzerindedir. Garson temininde zorluk çekilmekte Türkiye'de oran %3,3 olarak gerçekleşirken, Bursa, Kocaeli ve Sakarya'da temin sorunu yokken Bilecik'te %7 gibi yüksek oranda oluşmuştur.

Satış danışmanı açığı %2,6 iken bölgemizde temin açığı yoktur. Beden işçisi %2,5 iken bölgede sadece %8,9 ile Sakarya'da temin zorluğu yaşanmaktadır. Güvenlik görevlisi temin sorunu %2 iken bölgemizde sadece %3,9 ile Kocaeli'de bu sorun yaşanmaktadır.

Bölge illerinin ise Türkiye deki genel durumdan farklı olarak farklı mesleklerde temin zorluğu yaşamaktadırlar. Gaz altı kaynakçısı temininde güçlük oranları, Bursa da %5,3 Sakarya'da %8,2 Kocaeli'nde %6,6 oranında gerçekleşmektedir. Sakarya da kablo ağı bantlama elemanı temin edilememekte %9,5 gibi yüksek bir oran mevcuttur. Yalova da Model Makineci(Dokuma Hazır Giyim ve Ev Tekstili elemanı temininde %7,4 güçlük vardı.

Ayrıca metal mamul montaj işçisi temin güçlüğü %5,6, plastik boru imalat işçisi %4 olarak görülüyor. Bilecik te ise bölgeden farklı olarak seramik işçisi %16, Porselen ve Seramik Eşyası İmal İşçisi %11, mermer %12 ve kaynakçı %4 oranında temin sorunu yaşanmaktadır.

Tablo.4: Temininde Güçlük Çekilen Mesleklerin Güçlük Çekme Nedenleri 2014(%)

	TÜRKİYE	BURSA	KOCAELİ	SAKARYA	YALOVA	BİLECİK
Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması	44	50	44,6	38,2	73	69
Gerekli Mesleki Beceriye / Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması	71	74	70,6	75,6	81	69

Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması	60	65	52,2	59,4	55	51
Çalışma Ortam ve Koşullarının Beğenilmemesi	20	14	17,4	9,7	26	29
Önerilen ücretin Az Bulunması	22	20	21,6	11,1	11	23

Kaynak: İş-Kur Verilerinden Derlenerek Hazırlanmıştır

Temininde güçlük çekilen mesleklerin güçlük çekilme nedenlerinden Gerekli Mesleki Beceriye / Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması %71 olması mesleki eğitimin ve Meslek Yüksek Okullarının gerekliliğinin bir ölçüsü olarak görülmelidir.

Bu durumda meslekler ve meslek yüksekokullarının bölüm ve programlarının örtüşmesi bu açıdan çok önemlidir. Okullarda yeni bölümler açılırken bu kriterler dikkate alınmalı ve mevcut bölümlerin buna göre yapılandırılması gerekmektedir.

Bir diğer önemli konuda “Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması” %60 oranında gerçekleşmektedir. Okulu yeni bitirmiş öğrencide iş tecrübesi bulunmamaktadır. İşverende haklı olarak iş tecrübesi aramaktadır. Bu durumda yapılması gereken uygulamalardan biri Sakarya Üniversitesinde uygulanan 3+1 mesleki uygulama modeli ya da Yök tarafından pilot bölgelerde uygulanan trimester modeline geçilerek, hem gerekli nitelik ve beceriye sahip öğrenci yetiştirmek hem de uygulama dönemi ile işveren öğrenci buluşmasını sağlayarak tecrübe sorununu ortadan kaldırmaktır.

2. Meslek Yüksek Okulları ve D.Marmara MYO'ların Yapısı

2.1. Türkiye’de Meslek Yüksekokulu Eğitimi

Meslek yüksekokullarının kuruluş amacı, mesleki eğitim kalitesinin yükseltilmesidir, (Şahin ve Fındık, 2008). Türkiye’de bugünkü Meslek Yüksekokullarının temelinde, 1953 yılında başlayan tekniker eğitimi bulunmaktadır. Tekniker eğitimine 1967 yılında, yüksek tekniker eğitimine ise 1972 yılında son verilmiştir.1975 yılında, YAY-KUR bünyesinde 45 yüksekokul açılarak mesleki eğitime hız verilmiştir. 1982 yılında ise 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununda “meslek yüksekokulları” olarak tanımlanmış ve üniversitelere bağlanmıştır.

“Meslek Yüksekokulu: Belirli mesleklere yönelik ara insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan dört yarıyıllık eğitim-öğretim sürdüren bir yükseköğretim kurumudur” (www.yok.gov.tr).

Meslek yüksekokullarının teknik programlarından mezun öğrencilere “tekniker”, sosyal programlarından mezun olanlara ise “meslek elemanı” unvanı verilmektedir(yok.gov.tr).

2.2. Doğu Marmara’daki Üniversitelerimizin Meslek Yüksek Okulları Programlarının Dağılımı

D. Marmarada yer alan beş üniversiteden, Sakarya Üniversitesinde 15, Uludağ Üniversitesinde 15, Kocaeli Üniversitesinde 21, Bilecik Üniversitesinde 7, Yalova Üniversitesinde 4 olmak üzere toplam 62 Meslek Yüksek Okulu bulunmaktadır. Mevcut Meslek Yüksekokullarında ise 108 farklı program da eğitim ve öğretime devam edilmektedir. Bu doğrultuda tüm programlar değil söz konusu Meslek Yüksekokullarında çok sayıda yer alan aynı programlara dikkat çekilmek istenmiştir.

Tablo: 5 . M.Y.O Program Dağılım ve Sayıları

PROGRAM ADI	BİLECİK ŞEYH EDEBALI	BURSA ULUDAĞ	KOCAELİ	SAKARYA	YALOVA	TOPLAM
Bankacılık ve Sigortacılık	2	2	1	2		7
Bilgisayar Programcılığı	3	7	2	5	1	18
Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı	2	2	3	1	1	9
Dış Ticaret	2	4	3	5		14
Elektrik	2	3	1	2		8
Elektronik Teknolojisi	1	2	3	3		9
Gaz ve Tesisatı Teknolojisi		2	1	2		5
Gıda Teknolojisi	1	7	2	1	1	12
Halkla İlişkiler ve Tanıtım			2	3		5
İklimlendirme ve Soğutma Teknolojisi	1	2	1	2	1	7
İlk ve Acil Yardım	1	1	1	1	1	5

İnşaat Teknolojisi	1	1	2	2		6
İşletme Yönetimi		5	4	8		17
Makine	2	6	6	4		18
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	5	7	5	9	1	27
Pazarlama	2	4	3	2	1	12
Peyzaj ve Süs Bitkileri	1	1	1	2	1	6
Tekstil Teknolojisi	1	4	1	1	1	8
Turizm ve Otel İşletmeciliği	1	2	1	2	1	7

Kaynak: Üniversite Web Sayfalarından Elde Edilmiştir.

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programının 27 farklı Meslek Yüksekokulu'nda, Makine programının 18 farklı Meslek Yüksekokulu'nda, Bilgisayar Programcılığı ve İşletme Yönetimi programlarının 17 farklı Meslek Yüksekokulu'nda, Dış Ticaret programının 14 farklı Meslek Yüksekokulu'nda, Gıda Teknolojisi ve Pazarlama programlarının 12 farklı Meslek Yüksekokulu'nda bulunduğu tespit edilmiştir.

Bu programların mezunları açık iş ve iş temininde zorluk çekilen programlar arasında bulunmamaktadır. Okullarımız Program açarken bu programlar dışında yeni istihdama yönelik programlar açmalıdırlar. Hatta bazı programlarda aşırı yığılmalar olduğu tespit edilmiştir.

Türkiye'deki meslekler göre açık iş dağılımında ilk on meslek grubu Makineci (Dikiş), Beden İşçisi (Genel), Garson (Servis Elemanı), Satış Danışmanı, Temizlik Görevlisi, Güvenlik Görevlisi, Şoför-Yük Taşıma, Gaz Altı Kaynakçısı, Depo Hamalı, Çağrı Merkezi Görevlisi olarak ortaya çıkmaktadır.

En büyük açık Makineci (Dikiş) de yaşanmakta MYO makine programı 18 okulumuzda tekstil teknolojisi 8 okulumuzda bulunmaktadır. Ancak bu makine programları dikiş elamanı yetiştiren bölümler olmayıp tekstil bölümlerinde ise direk dikiş elamanı yetiştiren bölüm bulunmamaktadır.

Güvenlik Görevlisi açığı mevcutken sadece Kocaeli Üniversitesi'nde Mülkiyet Koruma ve Güvenlik programı bulunmaktadır. Gaz Altı Kaynakçısı açığı mevcutken Gaz ve Tesisatı Teknolojisi bölümü toplamda 5 adet bulunmaktadır.

Satış temsilcisi, Çağrı merkezi görevlisi açığı mevcutken bu alanda bir program mevcut değildir. Bu alandaki işlere genellikle mevcut olan Halkla İlişkiler programı ya da İşletme programı mezunları başvururken, özellikle İşletme programı yapılandırılarak, Mağaza Yönetimi ve Satış Temsilciliği ayrıca Müşteri İlişkileri Yönetimi ya da Çağrı Merkezi Yönetimi programlarına dönüştürülmesi planlanabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İş gücü piyasa yapısının analizi sonucunda bazı mesleklerde açık bazı mesleklerde de eleman temininde güçlük çekilmektedir. Bu meslekler analiz edilip bu veriler ışığında üniversitelerimiz yeni bölüm ve programlar açmalıdırlar. Meslekler tanımlanırken mesleklerin yeterlilikleri ve gerekli eğitim kriterleri belirlenmeli ve bu kriterlere uygun eğitim verilmelidir. Böylece hem kalite standartlar yakalanarak ulusal ve uluslararası rekabette avantaj elde edilmiş olacaktır hem de günümüzün en büyük sorunu olan iş kazalarının önüne geçilmiş olacaktır. Okullarımız Program açarken mevcut programlar dışında yeni istihdama yönelik programlar açmalıdırlar. Hatta bazı programlarda (Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programda Bilgisayar Programcılığı, Makine, İşletme Yönetimi) aşırı yığılmalar olduğu tespit edilmiştir. İş gücü piyasası ve iş dünyası ile birlikte hareket edildiğinde üniversite sanayi işbirliği gerçekleşecek böylece istihdam sorunu çözülmüş olacaktır. Okulu yeni bitirmiş öğrencide iş tecrübesi bulunmamaktadır. İşverende haklı olarak iş tecrübesi aramaktadır. Bu durumda yapılması gereken uygulamalardan biri Sakarya Üniversitesinde uygulanan 3+1 mesleki uygulama modeli ya da Yök tarafından pilot bölgelerde uygulanan trimester modeline geçilerek, hem gerekli nitelik ve beceriye sahip öğrenci yetiştirmek hem de uygulama dönemi ile işveren öğrenci buluşmasını sağlayarak tecrübe sorununu ortadan kaldırmaktır.

KAYNAKÇA

- Bekiroğlu, C. (2010), Türkiye'de İşsizlik Sorununun Çözümlemesinde Uygulanan Ekonomi Politikalarının Analizi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Şahin, İ., ve Fındık, T. (2008), Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri, TSA / 12, 3, Aralık.
- Türkiye'de İşgücü Piyasası Sorunları ve Çözüm Önerileri T.C. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Araştırma Raporu 23 Mayıs 2011
- İşgücü Piyasası Analiz Raporu, <http://www.iskur.gov.tr/kurumsalbilgi/raporlar.aspx#dltop> adresinden 15 Ocak 2014 tarihinde alınmıştır
- Üniversitelerin Meslek Yüksek Okullarına İlişkin Bilgiler www.osym.gov.tr, adresinden 15 Ocak 2014 tarihinde alınmıştır.